

מסורת הש"ס

(א) [ומקפ"ז נכירות פ"ו]
(ב) [ענין חסד' כמדות ג'ג]
(ג) [ד"ה רבי ור'] (ד) [נכירות
(ה) [לעיל י"ג:] (ו) [לעיל
קלה:]

תורה אור השלם

י ב את הכבוד וכו' דשנא
יביר לית לו פי שנים בכל
אשר ימצא לו כי הוא
ראשית אנו לו משפט
הכבוד: דברים כי ו

גליון הש"ס

רשב"ם ד"ה ירשו בו
ודקא מלוח בשפ"ר עי
לקמן דף קמ"ה ע"ב חסד'
ד"ה ואין [הצטרף]
ונמשה"ש שם:

הגהות הב"ח

(א) [רשב"ם ד"ה ואם אמר
וכי דסלקא דעתך אמינא
כיון:] (ב) [ד"ה מפתחו וכו'
כ"ה ה"ל גומא פליגי ל"ל
ותיבת שבה דממילא נמחק:
(ג) חסד' ד"ה ואם וכו' לקמן
י"ב בדף ק"ב ע"ד:]

מוסף רש"י

בשבה ששבוה נכסים
לאחר מיתת אביהם: דהו
ליה ראו ואין הכבוד נוטל
הכורה נגדו, דמכ"כ ככל
אשר ימצא לו [ב"ח פ"ק:] אחד
מצדא: שני חלקין ששבוה
נוטל, אחד משום נכרות ואחד
משום פשיטות, היכין לא
אחד מנא וז' אלא וז' שני
שני חלקין וז' הכין כן חלק
אחד [דע"י י"ב:]

מוסף תוספות

א [ד]אכתי לא זכה ביה
דמתנה קריה רחמנא
ובמתנה כל דאמר אי
אפשי בה דבריו קיימין.
רש"י:

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קבר.

עין משפט נר מצוה

בא א מיי" פ"ג מהל'
נחלות הלכה ד סמג
ענין לו טוש"ע ח"מ ס'י
רעם סעיף ו:

בא ב טוש"ע שם ס"י:
ג א מיי" שם ה' ופ"י:
מהל' שנים ג' סמג
שם טוש"ע ח"מ ס' קעד
סעיף כ:

גא ד א מיי" פ"ג מהל'
הכבוד נוטל פי שנים בכל
נחלות הלכה ד סמג
ענין לו טוש"ע ח"מ ס'י
רעם סעיף ו:

רבינו גרשום

מני. ברייתא זו קדמת הניח
להם אביהם פרה וכו' דנוטל
פי שנים: ר' יהודה דתנן אין
הכבוד נוטל פי שנים בשבח
ששבוה נכסים לאחר מיתת
אביהם: אפי' שבוה מאלוה
דכל אשר ימצא לו בעיני:
רבי אומר הכבוד נוטל פי
שנים בשבח ששבוה נכסים
לאחר מיתת אביהם: הוואיל
דשבוה מאלוה קא אתי
והכי נמי קתני ברייתא:
ירוש' שטר חוב: שהיה
אחד חייב לאביהו: בכור
נוטל פי שנים. משום
הכבוד בשטר קרא את ליה
ומשום דמחזקין בשטר
כמאן דבביא דמי: והוואיל
נוטל פי שנים בשטר
חוב: פורע נמי פי שנים
בחוברת כמחזקין ביו בשטר
(כולו). ואם אמר כו: מאי
טעמא דרבנן. ח"ק דרבי:
אחד דמטיא ליה. דנותן לא
מצי יהיב ליה לאחריו. אף
חלק בכורה עד דמטיא ליה
דאבא לא מצי שקיל פי
שנים: קוש' חלק בכורות
לחלק פשוט מה חלק פשוט
אצ"כ דלא מצי ראו לו אפי'
דאבא אלא ראו לו אפי'
הכי שקיל דפשוט נוטל
בראי כמחזקין. אף חלק
בכורה נמי שקיל בשבחא
דממילא אצ"כ דלא מצי
ליה: ורבנן נמי הכתיב פי
שנים. אמאי לא ירשו כרבי.
הווא ידביה לן ליה בכור פי
שנים: אחד מצדא. במקום
אחד נחלין לו חלק בכורות
סמך לחלק פשוט שיהו
יכנסים שה' חלקים במקום
אחד: דיקלא ואלים. שהי'
קטן כשמת ושוב נתגדל.
והכי נמי ארעא ומסקא
שירשון. שגדבלה מאלוה
שחרות הפירות שם וכל
משדות אחרות או הקשין
שהיו שם בלו ונעשו וכל:
כולי עלמא לא פליגי.
דרשקול משום דכל אשר
ימצא לו קריתו ביה: כי
פליגי בחפירי והוי שובלי.
שהניח להם אביהם חזיו
ונתגדלו עד ששבוה שכלים.
והכי נמי שלופפי והווי
חברי. שהניח להן אביהן
חברים מפרחין במקצת
ונעשו גדולים: דמר סבר.
רבי שבוה ממילא אתי
וכל אשר ימצא לו קריתו
ביה: ומר סבר אשתני.
כמכות שהניח להם אביהם
ואז שקול:

אף מוחברת ומושכרת דלא חסרי בה מזוני. וא"ת אדתנא אכל
זנו בתים ליפלוג וליתני דידה זכורה זכורה ומושכרת גופה
ד"ל דלא חסרי מזוני אכל חסרי מזוני אין הכבוד נוטל פי שנים
יש לומר דהוה אמינא זכורה זכורה ומושכרת גופה דחסרי זה מזוני
דוקא אין הכבוד נוטל פי שנים
משום דהוי ראו גמור דאין השבח
על גוף הפרה אכל זנו בתים ונטעו
כרמים שהשבח על גוף הקרקע
אינא שאין זה ראו ויטול פי שנים קא
משמע לן: **ואם אמר איני נושא**
ואיני נותן רשאי. אומר ר"י דנפקא
מינה אם היתומין קטנים ליכול
לומר הכבוד איני נוטל פי שנים
ישאר הקרקע לפני היתומין ולא
יעול מהן דאין נזקקין לנכסין ויתומין
אלא אם כן רצית אכולת דאין ולקמן
מפיק מלתא לו שיכול למחול לו
זכורתו משום דעדיין לא אחיז
לידיה^א ואפילו בלא קנין כדמשמע
לקמן^ב דאמר דיומר ככל הנכסים
דמדאחיל בזה אחיל בזה אכל חלק
פשיטות לא יוכל למחול ולסלק עצמו
בזמירה שכלתא אם לא על ידי
קנין ורצונו תם מפרש דלא אמר
כשיצא עליו שטר חוב על הכבוד
עצמו ולא על האחין איני נוטל
ואיני נותן רשאי ומפסיד בעל חוב
ואין לו על היתומין כלום בלא בעל
דברים ידיהו הוא ולא הוי דומיא
דרשא דאיידי דלא על כוון שטר חוב:
מספקא

אמר רבה בר חנא אמר ר' חייא עשה כדברי רבי עשה כדברי רבי עשה
מספקא

שקיל פי שנים דהא אין מוחזקין מחזק זה כלל דנימא הנכסים שבה מעצמן: **יאל עליון שטר חוב.** שחייב אציהם לאחרים. מילתא באנפי נפשה היא
ודברי הכל ואפי' בלא ירשו שטר חוב מיירי: **זכור נותן פי שנים.** כי היכי דנוטל פי שנים שאותן נכסים נשתעבדו כולן למלוה: **ואם אמר איני**
נוטל. פי שנים מכל ירושת אבי שהריני מוחל חלק בכורה ואטול חלק פשוט ולפיכך לא אשאל למלוה פי שנים אלא כנגד מה שאני נוטל
רשאי וכשתעבדו זה המלוה לדון אין בית דין יכולין לכופו לפרוע אלא כנגד חלק פשוטו. ונפקא מינה שצריך זה המלוה לתת
את אחיו של זה לדון ואם אין יכול לכופו מפסיד או אם הלכו למדינת הים אין מורידין לבע"ח צדקה עד דשמעו צ"ד טענת
האחין דמה ידעין אחיה טענה יש להן דשמא יטענו פרענו או שטר פרוע הוא דסלקא דעתך^א כיון דזכור הוא וזכי ליה רחמנא
פי שנים ואינו יכול לומר איני חפץ שיהיו שלי דבעל כרחו הרי הן שלו דמשעה שמת אביו ירש פי שנים עד שיפסקים או עד שימכרם
או יתנם לאחרים וצריך להגבות לזה המלוה כנגד פי שנים קא משמע לן דבעל כרחו לא זכי ליה רחמנא דכתב לתת לו בעין מתנה
אם ירצה לקבלה ואם ימחה שלא לקבל אין מוחזקין לו לאדם בעל כרחו דלא קרייה רחמנא ירושה אלא מתנה אכל מחלק פשיטותו
אין יכול לומר כן שהרי יורש הוא בעל כרחו. ויש מפרשין ואם אמר איני נוטל בשטר חוב שיש לאחי על אחרים פי שנים וגם איני
נותן בשטר חוב היוצא עליו פי שנים רשאי ושיבש גמור הוא שהרי השטר היוצא על אציהן אינו דינו לגבות משטר שיש לאציהן על אחרים
דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב אלא ממקרקעי הוא דקדמי בזה הא"ע^ב שמחל חלק בכורה מן השטרות של אציו כיון דצדקתה הוא
נוטל פי שנים חייב להחזיר למלוה פי שנים: **מאי טעמיהו דרבנן.** דאפי' בשבחא דממילא לא שקיל חלק בכורה: **עד דמטיא לידיה.** דנותן
ואינו יכול ליתנה לאחרים דאין אדם מקנה דבר שלא בלעולם: **מקיש חלק בכורה לחלק פשוט.** דפי שנים היינו שני חלקים חלק פשוט וחלק
בכורה והיכרים צמיחה אחת דהוה מצי למכתב חלק אחד על אחיו: **מה חלק פשוט אע"ג דלא מציא לידיה.** דכל ראו שבעולם הן יורש
מאזני דהא לא איקריא ירושה מתנה דנימא אינו נוטל חלק פשוט אלא זכורה חלק פשוט וכו' ונחלק חלק אחד ונוטל חלק אחד.
ונפקא מינה דכל מקום שנפל לו הגורל לחלק פשוט יטול שם בלא גורל חלק בכורה ואם הן שני אחין ושלש שדות לא יפילו שלשה
גורלות שנים לזכור ואחד לפשוט שהרי אם יפול חלק הפשוט בשדה האמצעי לא יזכה בו דלא כן נחלק נוטל הכבוד בשני מקומות
אלא שני גורלות יפילו ויטילו על שני שדות החיצונות ואיזה שיעלה לזכור יקח ויטול גם האמצעי שאכלו עמו. ורבי איבא לנמימר
דק סברא נמי דחד מנא נפקא ליה מהיקשא: **שאל אמר איני נוטל כו'.** ורבנן נמי תרתי שמעת מינה מדכתבי לתת שמעין
דמתנה קרייה רחמנא ואינו יכול ליתן עד דאחיה לידיה דנותן ומדכתבי לו שמעין דלא זכה זה בכור עד שחבא ליהו שאל אמר איני נוטל
רשאי: **שאל אמר איני נוטל ואינו נוטל.** האי איני נותן לאו דוקא נקט ליה הכא דהא מקרא לא ילפינן ליה אלא מסברא דכיון דאין נוטל
ודאי לא יתן ור"פ ההוא שאל אמר איני נוטל לפי שאינו רוצה ליתן רשאי ואורחא דמילתא נקט שאין אדם רגיל לומר איני נוטל אלא מפני
צריך להחזיר מה שהוא נוטל לאחרים דמה לו ולזכר לטול כדי ליתן: דיקלא. קטן הענין להן אציהן: **ואלים.** שנתעבה אחרי כן. וכן הניח להן
ארעא ואסקא אחרי כן שירשון וכל ונתייפחה כק: **דכ"ע.** רבי ורבנן: **דשקיל.** דעדיין שמו עליו: **צחורה.** שחת הניח להן ונעשו אחרי
כן שובלי וכן שלופפי דקלים שהפריחו פירות ונעשו אחרי כן חמרים כבי האי גוונא^א שבה דממילא פליגי: **אמר סבר.** רבנן: **אי שפתי.**
העשב להיות חטין והפריחים להיות חמרים דהוי דבר אחר ושם אחר: **עשה.** הדיין כדברי רבי: **עשה.** ולא נאמר טעה דכבר משנה חזר:

מספקא